

Karel Strobbe en Kristien Suenens, **Zusters Kindsheid Jesu 1835-2010** (Gent: Zusters Kindsheid Jesu, Leuven: KADOC-K.U. Leuven, 2010, 328 pp., ISBN 978 90 78192 10 7).

De Zusters Kindsheid Jesu vormen één van de grootste congregaties van België. In het gelijknamige boek over de congregatie wordt beoogd haar historische ontwikkeling te analyseren tegen de achtergrond van de algemene maatschappelijke en kerkhistorische context, en daarmee behoort het gedenkboek tot de meer traditionele congregatiegeschiedenissen. De opzet van het boek onderstreept dit. De geschiedschrijving wordt gelardeerd met cursiefjes waarin specifieke onderwerpen nader worden toegelicht, zodat er een gelaagdheid in het verhaal ontstaat.

Evenals de vele ordes die in *Ex Caritate* aan de orde komen, vormden (vormen; ze bestaan nog steeds) de Zusters Kindsheid Jesu een apostolische (actieve) congregatie, oftewel een orde van religieuzen die hun geloften van armoede, zuiverheid en gehoorzaamheid combineerden met een apostolische taak in de liefdadigheid. De congregatie heeft alleen al getalsmatig een grote rol gespeeld in de ontwikkeling van het Belgische onderwijs en de zorg.

De zusters begonnen hun werkzaamheden in 1835 met de zorg voor vondelingen en zieke kinderen in Gent. In de loop van de negentiende eeuw vergrootten zij hun werkveld richting onderwijs, ziekenverpleging, bejaardenzorg en wezenverpleging, en als zovele congregaties trokken ze in de jaren twintig ook naar de missie; Belgisch Congo in dit geval. Vanaf de jaren zestig veranderde er ook bij de Zusters Kindsheid Jesu het een en ander. Openheid werd gepropageerd, gemeenschappen werden kleiner, regels werden losser en het bestuur werd democratischer. Hier en daar ontstonden kleine gemeenschappen met een radicaal-evangelische inslag. Een zoektocht naar een eigentijdse spiritualiteit volgde. De zusters bleven tot heel laat in de twintigste eeuw actief in het onderwijs en de zorg. Pas in de jaren negentig droegen ze hun werkzaamheden over aan lekenorganisaties.

Het aardige van *Zusters Kindsheid Jesu* is dat het en passant een kijkje vergunt in de sociale geschiedenis van België, die overigens opvallend veel overeenkomsten vertoont met de Nederlandse geschiedenis. Ook België kende een Schoolstrijd (twee zelfs), en eveneens ontstond daar een stelsel van sociale voorzieningen. Tevens hobbelde in België de bejaardenzorg in de jaren vijftig ver achter de ziekenverpleging aan en verdween de wezenzorg in de tweede helft van de twintigste eeuw langzaam van het toneel. De

auteurs plaatsen de veranderingen in de congregatie tegen de achtergrond van deze ontwikkelingen en springen daarbij ogenschijnlijk moeiteloos van het macroniveau van de Belgische samenleving naar het meso- en microniveau van de congregatie, de verschillende huizen en haar leden, en terug.

Het gebedsleven en de spiritualiteit van de zusters worden door het verhaal geweven. De zusters lieten zich bij hun werkzaamheden vooral inspireren door het *kindje* Jezus, hetgeen een voor de hand liggende invalshoek is voor een congregatie met haar wortels in de verzorging van kinderen. We zien dit bijvoorbeeld ook bij de Nederlandse zusters van De Voorzienigheid (oftewel de Arme Zusters van het Goddelijk Kind).

Jammer genoeg blijft *Zusters Kindsheid Jesu* wat aan de oppervlakte zweven van de bestuurlijke kanten van het kloosterleven. Daardoor kan men moeilijk vaststellen in hoeverre de *Zusters Kindsheid Jesu* verschilden van hun collega's in andere congregaties in België en Nederland.

Catharina Th. Bakker, Haarlem